

## Pogovor s prof. Simono Kranjc o 30. simpoziju Obdobja

RA SLOVENIJA 3, 15.11.2011, JEZIKOVNI POGOVORI, 18.00

Meddisciplinarnost v slovenistiki je tema letošnjega slovenističnega simpozija Obdobja. v treh dneh bo združil prek 90 udeležencev iz 10 držav, ki bo predstavilo okrog 80 referatov. O 30. simpoziju Obdobja v jezikovnih pogovorih z redno profesorico Simono Kranjc, predsednico simpozija. Pogovarja se Aleksander Čobec.

ALEKSANDER ČOBEC: Gospa Simona Kranjc, pozdravljeni v Jezikovnih pogovorih.

PROF. SIMONA KRANJC: Dober dan.

ČOBEC: Simpozij Obdobje je osrednji slovenistični znanstveni sestanek. V čem se razlikuje od ostalih jezikoslovnih simpozijev in kongresov?

PROF. KRANJC: Od drugih simpozijev in kongresov ga verjetno loči, po eni strani tradicija, letos je namreč ta simpozij že 30. po vrsti, je zares mednarodni simpozij, ki združuje po eni strani eminentne domače in tuje strokovnjake, ki se ukvarjajo s slovenskim jezikom, literaturo in kulturo. Za letošnjega morda lahko še posebej poudarimo njegovo krovno temo, to je večdisciplinarnost, oziroma meddisciplinarnost. Ta je bila sicer izpostavljena v konceptu že prvega simpozija, le da smo tokrat šli še nekoliko dlje in prestopili meje, predvsem humanistike in uspelo nam je povabiti in pritegniti tudi strokovnjake z drugih področij, predvsem družboslovnega, pa tudi naravoslovnega in tehničnega.

ČOBEC: Simpozij bo odpiral zelo zanimive tematike, med drugim tudi s področja kriminologije.

PROF. KRANJC: No težko bi rekli, da ravno s področja kriminologije, bo pa v prispevku izpostavljeno orodje, ki omogoča preiskovalcem, pa tudi sicer raziskovalcem prepoznati, oziroma slediti kdo je tisti, ki je dejansko oblikoval besedilo. Gre za orodje, ki ga seveda omogoča tudi korpus besedil, slovenskih besedil, gre za nekako oblikovanje različnih parametrov, ki kažejo na značilnosti govorca. Mislim, da se na ta način dejansko odpira velika možnost tudi sodelovanja s kriminologijo, ki ste jo prej omenili. Do zdaj recimo tega sodelovanja nismo občutili na tako zelo intenziven način.

ČOBEC: Dotaknili se boste tudi psiholingvistike.

PROF. KRANJC: Ja, psiholingvistika je dejansko tudi v slovenskem prostoru ena tradicionalnih meddisciplinarnih ved, ki združuje po eni strani psihologije, po drugi strani jezikoslovce, ki se ukvarjamo z jezikom v sporazumevalnem procesu, s procesi, ki se pri tem odbijajo, no in velja izpostaviti plenarno predavanje profesorice Marjanovič Umek, ki se bo dotaknila prav tega vprašanja in izpostavila na nek način tudi socialno okolje kot pomemben dejavnik, ki vpliva na razvoj otrokovega govora in pa nekako napoveduje tudi kasnejšo pismenost. Mislim, da se na ta način vključujemo dejansko v zelo aktualno debato tudi o vprašanjih pismenosti, rezultatov, ki jih pač slovenski učenci in dijaki dosegajo v mednarodnih raziskavah.

ČOBEC: Sodeluje skoraj 50 odstotkov literarnih zgodovinarjev. Od kod tolikšno razmerje?

PROF. KRANJC: Jaz mislim, da je to posledica krovne teme, se pravi večdisciplinarnosti, ker dejansko pač na ta način odpiramo možnosti diskusije tudi znotraj slovenistične stroke, čeprav je seveda opaziti delež jezikoslovcev in literatov tudi v preteklih 29 obdobjih, ker nenazadnje gre za večdisciplinarno povezovanje. Ampak tokrat so se očitno tudi literarni zgodovinarji in literarni teoretiki zares našli v tem naslovu, poleg tega je pa to čas, ko intenzivno potekajo tudi različni projekti digitalizacije, predvsem tudi starejših rokopisov, o čemer bo tudi govora na simpoziju in kar je predstavljeno tudi v prispevkih v zborniku, ki ga danes predstavljava.

ČOBEC: Osrednja tema letošnjega simpozija je Meddisciplinarnost v slovenistiki. Kako jezikoslovci, oziroma slovenisti, razumete meddisciplinarnost?

PROF. KRANJC: Mislim, da bo tudi iz prispevkov razbrati, da jo včasih razumemo nekoliko drugače kot recimo naravoslovci ali tehniki, čeprav je razbrati pač težnjo po tem, da ne posegamo zgolj samo po vsebinah z drugih disciplin, znanstvenih področij, ampak poskušamo na nek način integrirati povezati po eni strani vsebino in po drugi strani tudi metode. Mislim, da je prispevkov, ki bi samo na nek način se dotaknili vsebine recimo drugega znanstvenega področja, recimo na ta način, da bi zgolj samo obdelovali, analizirali, diskurz ali pa kakšne naloge v testih ali kaj podobnega, v tem zborniku dejansko precej malo. Se pravi, da je opaziti tudi na tem področju kar en konceptualni premik in zdi se mi tudi izjemno pomembno, da so se v tej krovni temi znašli in našli svoje področje tudi didaktiki, tako jezika, kot literature. Nenazadnje tudi priporočila OECD-ja pač gredo v to smer in pač sugerirajo nekako meddisciplinarno povezovanje. Tega meddisciplinarnega povezovanja je morda na površini precej tudi v učnih načrtih in učnih gradivih. Če bi pogledali morda malo bolj natančno, včasih zadeve ne gredo tako daleč kot bi si želeli.

ČOBEC: Koliko pa jezikoslovci dejansko, nekaj ste se že dotaknili v praksi, torej sodelujete z drugimi področji in s katerim je v sedanjem času najbolj pogosto sodelovanje?

PROF. KRANJC: Tradicionalno v bistvu že lahko rečemo, je to sodelovanje pač s sociologi, psihologi, filozofi, nenazadnje, če pogledava recimo prispevke, naslove in pa avtorje prispevkov iz starejših obdobj, vidiva, da je v bistvu to sodelovanje bilo precej intenzivno tudi že v preteklosti, lahko rečeva, da vse od leta 1979 naprej, čeprav zagotovo ne moreva ali ne smemo pač tega povezovanja datirati samo v letnico 1979, ko so se začela Obdobja, ko se je torej odvil prvi simpozij Obdobja, danes je pa precej intenzivno sodelovanje s predstavniki računalniške stroke, tehniki, tudi s pravniki se mi zdi, da se ta sodelovanja intenzivirajo. To kaže tudi nenazadnje 28. zbornik simpozija Obdobja. če pogledate kdo je sodeloval na tem simpoziju boste videli, da je izjemno visok delež ravno predstavnikov s področja računalništva, elektrotehnike. Na ta način se namreč oblikuje infrastruktura slovenščine, ki po eni strani raziskovalcem nudi dovolj relevantna orodja za poglobljene raziskave, po drugi strani pa omogoča tudi precej širšo uporabo. Koristne informacije lahko iz teh orodij dobijo, ali s pomočjo teh orodij dobijo tudi pač uporabniki pripomočkov.

ČOBEC: Koliko pa slovenisti sodelujete med sabo?

PROF. KRANJC: Ja morda, če bi pogledali na, pač sestavo ekip, oziroma avtorskih ekip v prispevkih, bi rekli, da morda manj kot z drugimi predstavniki, oziroma s predstavniki drugih znanstvenih področij. Jaz upam, da se bo tudi, da bo tudi simpozij Obdobja letos odprl pač debato na to temo in da se bo morda porodila tudi kakšna konkretna pobuda za sodelovanje v obliki kakšnih raziskovalnih projektov tudi znotraj slovenistike in torej jezikoslovja in literature, čeprav sodelujemo, ampak morda je zdaj res bolj poudarek na sodelovanju s predstavniki drugih znanstvenih področij.

ČOBEC: Kakšni pa so nekateri zadnji največji uspehi tega meddisciplinarnega sodelovanja?

PROF. KRANJC: Zagotovo so to pripomočki, ki sem jih prej omenjala v kontekstu infrastrukture, se pravi korpus govorenja slovenščine, GOS, potem FIDA Plus, potem pa so tu tudi pripomočki za ocenjevanje jezikovne zmožnosti otrok. Pred letom, oziroma dvema pač so nastale lestvice splošnega govornega razvoja, kar je bil en prvih pripomočkov, izvirnih pripomočkov za ocenjevanje govora, oziroma jezikovne zmožnosti otrok od dveh leti in pol do sedmega leta. Danes je ta zbirka precej bolj bogata kot je bila v preteklosti, tako da mislim, da so kar konkretni rezultati vidni.

ČOBEC: Koliko pa je sama stroka odprta danes za meddisciplinarne povezave? Se je kaj premaknilo v pozitivno smer, glede na preteklost?

PROF. KRANJC: Mislim, da ja. Nenazadnje se to kaže tudi v predmetih, oziroma predmetnih področjih, ki so vključena v študijski program univerzitetnega študija, ne samo na ljubljanski Filozofski fakulteti, ampak tudi drugih slovenističnih središčih in mislim, da se zadeve pač premikajo, res pa je, da najdemo sociolingvistiko že v programu od 80. let naprej in morda je to tudi priložnost, da se spomniva prvega

takega, se mi zdi večjega posveta, ki je imel sicer drugačen namen, to je slovenščina v javnosti iz leta 1979, ki jo je organizirala prof. dr. Breda Pogorelec s pomočjo, oziroma v okviru SZDL-ja.

ČOBEC: Kakšen pa je danes status meddisciplinarnih ved na področju jezikoslovja v Sloveniji?

PROF. KRANJC: Mislim, da se ta status izboljšuje, oziroma da pač meddisciplinarnost ni več razumljena kot nek odmik od zares znanosti, oziroma znanstvenega pristopa, kot umik v neko neakademskost, neznanstvenost. Stvari se verjetno tudi na podlagi rezultatov precej spreminjajo na bolje.

ČOBEC: Letošnji 30. simpozij Obdobja, ki se bo začel v četrtek prinaša sveža znanja in vsebine v naš prostor že 30 let. V tem času se je nabrala bogata bibliografija. Katere teme so bile v preteklosti med odmevnejšimi?

PROF. KRANJC: Lahko bi verjetno jih povezala kar s konceptom Obdobji. V prvem desetletju so bila Obdobja koncipirana kot simpozij na neko določeno časovno obdobje, torej obravnava, ne vem realizma, potem, skratka gre za ta časovni vidik. Potem so bila, je bilo neko vmesno obdobje, kjer so bili organizirani posveti na temo predvsem obletnic. Gre za obletnico rojstva Kopitarja, potem oblaka in tako naprej, nato pa v bistvu vstopamo v drugo obdobje, oziroma pač drugo vsebinsko področje, ko so se jezikoslovci in literati dejansko lotevali vprašanja metod in zvrsti, tako da v bistvu 30. simpozij dejansko nadaljuje in vstopa v to skupino simpozijev, ki so se predvsem osredotočili ravno na metode raziskovanja. Meddisciplinarnost lahko v tem kontekstu pač razumemo kot neko tudi posebno metodo, oziroma združevanje znanj z različnih področij.

ČOBEC: To so bile tudi verjetno možnosti, ki so jih videli udeleženci pri sodelovanju?

PROF. KRANJC: Jaz mislim, da nenazadnje zbirka, bogata zbirka prispevkov, ki ste jo prej omenili, lahko poveva, da jih 1498, se pravi zelo malo manjka do jubilejne številke 1500 prispevkov. Pač ta, kar velika številka kaže na pomembnost in mesto simpozija Obdobja v slovenskem in mednarodnem znanstvenem prostoru. Če pogledava recimo seznam, imenski seznam avtorjev vidiva, da so se povabilu odzivali zares eminentni jezikoslovci in literarni zgodovinarji, filozofi, sociologi, zgodovinarji. Med njimi je kar precejšnje število tujih, za letos lahko rečemo, da jih je približno četrtnina, se pa v sodobnem času kaže trend, da se predvsem odzivajo in izkoriščajo možnosti soočanja stališč s kolegi, mlajši avtorji, oziroma mlajši znanstveniki, mlajši raziskovalci in se mi zdi, da k temu pripomore tudi drugačen koncept izhajanja zbornica. Od 28. Obdobji naprej zbornik izhaja skupaj s prireditvijo, kar dejansko pač se mi zdi, pomeni en velik plus za mlade raziskovalce, ki pač po eni strani potrebujejo točke, kot vemo, po drugi strani pa predvsem možnost, ki jim jo ponuja tudi simpozij, da vstopijo v diskusijo s starejšimi, uveljavljenejšimi kolegi in na ta način izmenjajo izkušnje, skratka nekako tudi znanstveno rastejo.

ČOBEC: Že imate morda določeno temo prihodnjih Obdobji, 31. simpozija Obdobja?

PROF. KRANJC: Ja 31. simpozij, ki bo potekal čez natančno, skorajda natančno leto dni, se bo ukvarjal s slovensko dramatiko. Kolegica, predsednica tega simpozija dr. Mateja Pezdirc Bartol, je v bistvu simpozij koncipirala tako, da bo dejansko se spet umestil v ta koncept zvrsti, torej nadaljuje metode in zvrsti, temo krovno, po drugi strani pa morava povedati tudi to, da je to prvi simpozij, tako obsežen in s takim renomejem, ki se bo ukvarjal s slovensko književnostjo. Ne samo v slovenskem prostoru, torej ni prvi samo v slovenskem prostoru, ampak tudi v svetovnem okviru.

ČOBEC: V četrtek se torej začne trodnevni simpozij Obdobja na temo Meddisciplinarnost v slovenistiki. Koliko udeležencev pričakujete, iz katerih držav, koliko bo referatov predstavljenih na njem?

PROF. KRANJC: Udeležencev je 94, po še nekoliko večjem odzivu na začetku, se je odzvalo pač 94 avtorjev z 82 prispevki, od tega jih je 20 iz tujine. Prihajajo s Slovaške, Poljske, Hrvaške, Srbije, skratka pričakujemo zares intenzivno debato, pogovore na teme in morda tudi zares s tem spodbudimo še kakšne bolj obsežne raziskave in sodelovanja znotraj strok.

ČOBEC: Gospa Simona Kranjc, hvala za ta pogovor in želim vam uspešen simpozij.

PROF. KRANJC: Hvala lepa.

ČOBEC: To so bili Jezikovni pogovori, pripravil sem jih Aleksander Čobec.